

Vulvodyni

Forskningsläge, behandlingsrekommendationer
och ett psykologiskt perspektiv

*Ida Flink
Professor i psykologi
Institutionen för sociala och psykologiska studier
Karlstad universitet*

Agenda

Vulvodyni

Vad är det?

Vilka drabbas?

Behandling av vulvodyni

Vad vet vi?

Behandlingsriktlinjer

Vad rekommenderas?

Psykologins roll - Kbt vid vulvodyni

Aktuellt projekt

Vulvodyni

Omkring var 10:e kvinna i barnafödande ålder

Vanligast mellan 20 och 30 år

Ändå talar få om det

Stora likheter med annan kronisk smärta

Tillgång till diagnos och behandling betydligt sämre

Vulvodyni:

lokaliserad vs. generaliserad

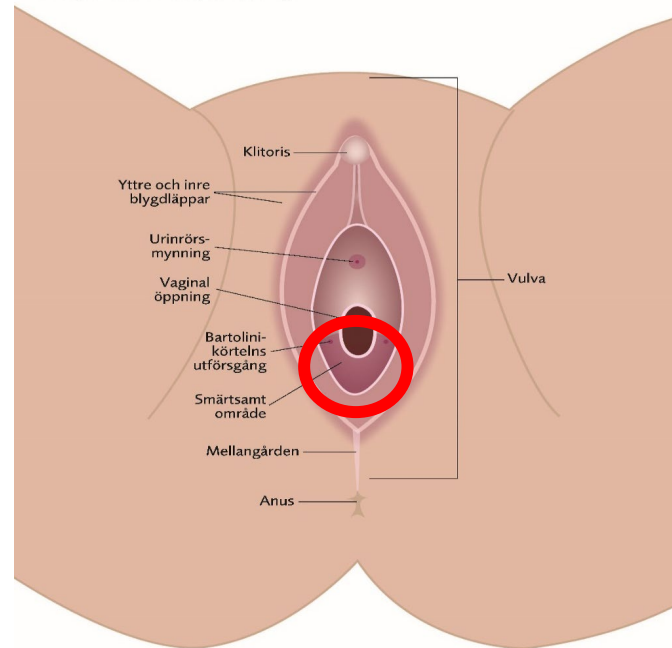
provocerad vs. spontan

Lokaliserad provocerad vulvodyni (tidigare vestibulit) vanligast

Diagnos ställs utifrån sjukdomshistoria och gynekologisk undersökning

Smärtområde vid provocerad vulvodyni

Vulvodyni påverkar

Smärta vid samlag eller beröring ofta tydligast

Även vardagsaktiviteter, relationer och psykisk hälsa

Ångest, depression, rädsla för smärta, livskvalitet

Kvinnor med vulvodyni föder färre barn

Förekommer oavsett sexuell läggning

Behandling av vulvodyni

Slående lite forskning

Få kontrollerade behandlingsstudier

Uppdaterad systematisk forskningsöversikt har saknats

Regeringsinitiativ - myndighetsuppdrag

THE JOURNAL OF
SEXUAL MEDICINE

ORIGINAL RESEARCH & REVIEWS

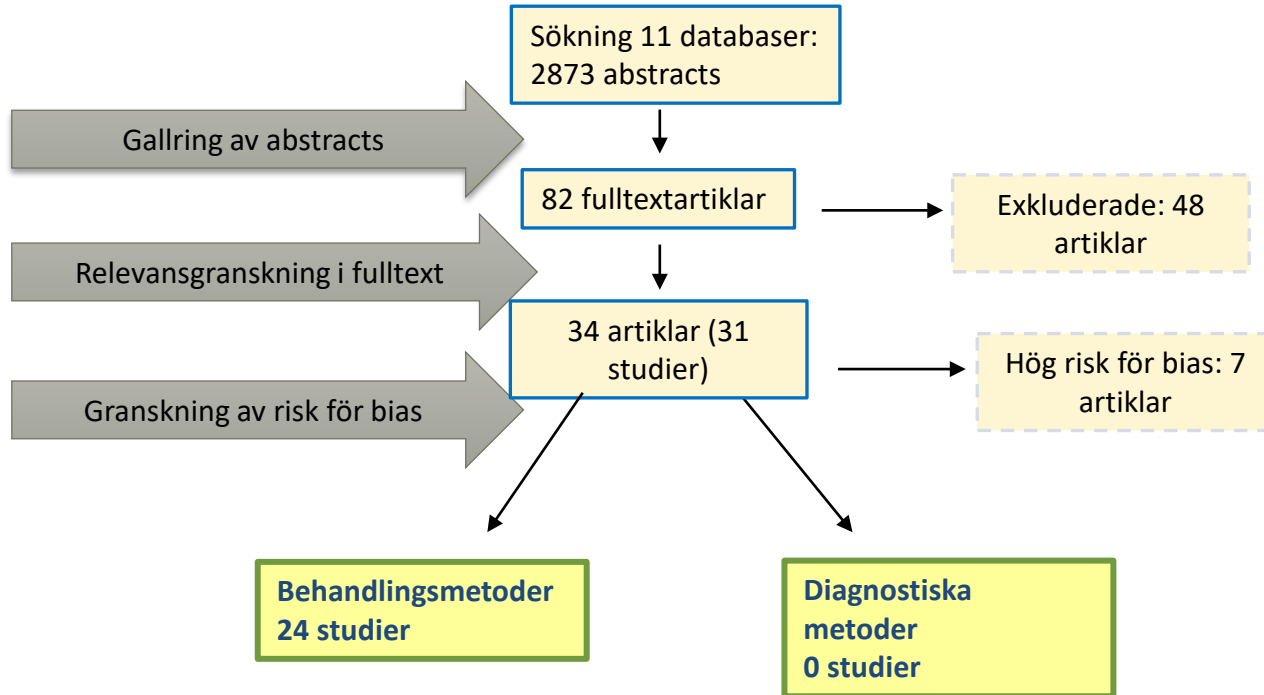
PAIN

Treatment of Provoked Vulvodynia: A Systematic Review

Nina Bohm-Starke, MD, PhD,¹ Karin Wilbe Ramsay, PhD,² Per Lytsy, MD, PhD,²
Birgitta Nordgren, PT, PhD,^{3,4} Inga Sjöberg, MD, PhD,⁵ Klas Moberg,² and Ida Flink, PhD⁶

Litteraturgranskning flödesschema

Huvudsakliga slutsatser

Mycket låg tillförlitlighet gällande resultaten för
läkemedelsbehandling,
psykologisk behandling
och kirurgisk behandling

Vi kan inte uttala oss om ifall de är effektiva eller ej

Låg tillförlitlighet gällande resultaten för
kombinerad fysioterapi (manuell behandling, patientutbildning,
bäckenbottenmuskelträning och hemövningar)

Det behövs fler välgjorda behandlingsstudier
Multimodala insatser – flera professioner
Psykologi spelar en central roll

Vad rekommenderas?

Behandlingsriktlinjer

Kunskapsstöd → Nationella riktlinjer 😊

1. Diagnostik och basbehandling
2. Försättningsbehandling
3. Specialiserad behandling

Psykologi och beteendeförändring centralt

Tidig diagnos och behandling

- Förebygger svårare problem
- Kunskap och kompetens centralt

Tillgång till specialiserad vård

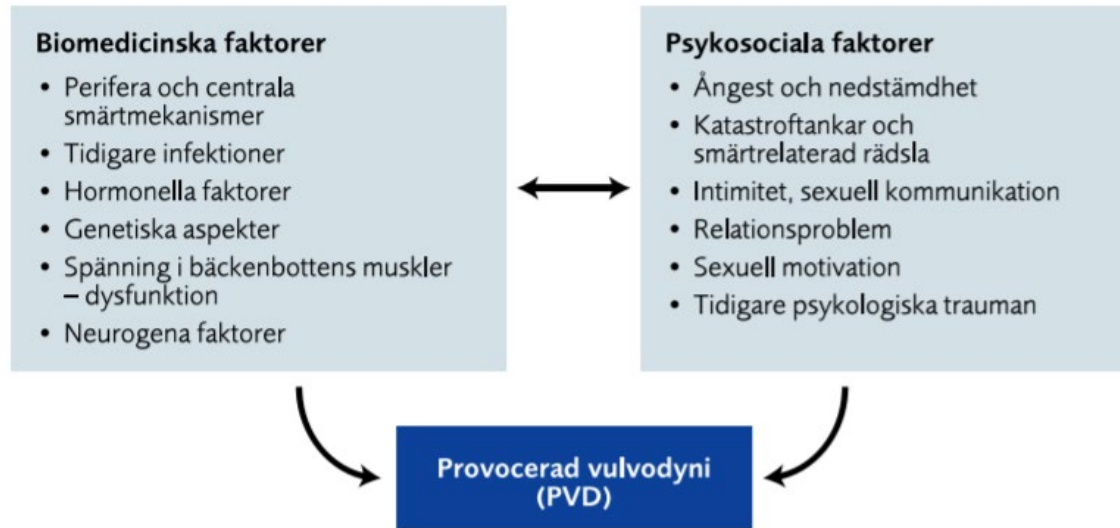
- Multiprofessionella team
- Multimodal behandling
- Vulvamottagningar

Mer jämlik vård

- Idag otydlig vårdkedja
- Minska skillnader stad/landsbygd

Biopsykosocial modell

Psykologins roll

Vad kan vi lära från annan typ av smärta?

Psykologins roll påminner om annan typ av kronisk smärta

- Ångest
- Katastroftankar
- Hypervigilans
- Smärttröskel
- Self-efficacy
- Smärtrelaterad rädsla
- Undvikande och uthärdande av smärta

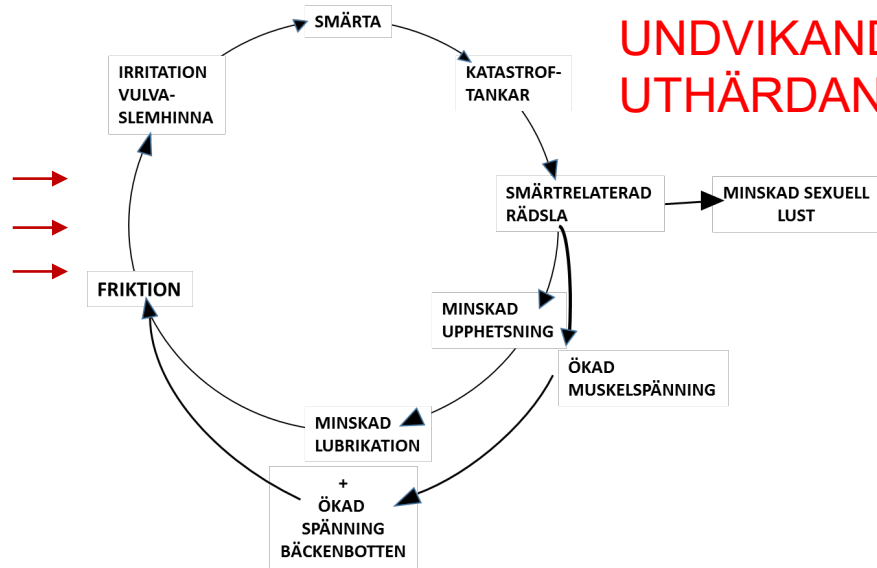

Önd cirkel

”Undviker sexuella aktiviteter pga smärta”

”Även om det gör ont fortsätter jag”

Partners
beteende och
reaktioner

Undvika sex och intimitet Eller pressa sig och undvika skam?

UNDIKER
Sexuell aktivitet
Intimitet
Lust
"Kan inte, vill
inte"

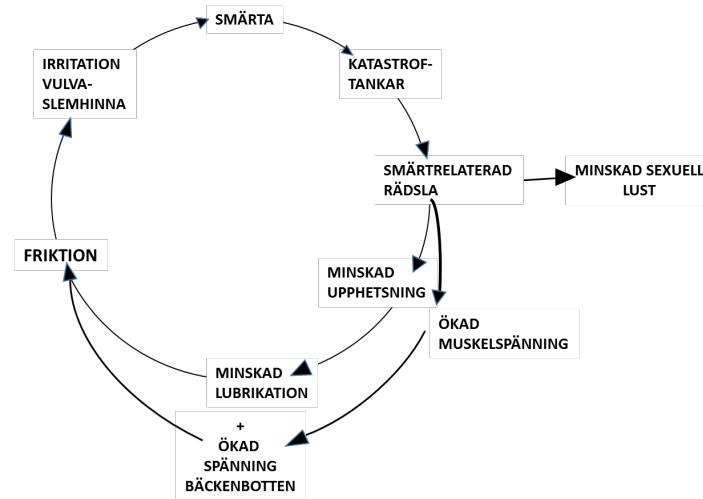
UNDIKER
Skam
Skuld
Besvikelse
"Ingen riktig
kvinna"

Kbt vid vulvodyni

Behandlingsinnehåll

- Psykoedukation
  - "Sexualkunskap"
  - Smärtans psykologi
- Smärtförbud
- Vulvavård
- Individuella mål
- Avslappning
- Exponering
- Kognitioner
- Relationella interventioner

Vad kan kvinnan göra på egen hand?

Oavsett formell diagnos eller ej

- Vulvavård: Mjukgörande salva/olja, undvik tvål
- Lär känna ditt underliv
- Avslappning, bäckenbottenavslappning
- Smärtförbud
- Sex ska ALDRIG göra ont
- Arbeta på egen lust
- Utforska och utmana undvikanden
- Kommuniera

Aktuellt

Psykologi
(KBT)

Multimodal behandling

Medicin/fysiologi

Fysioterapi

Vulvavård
Smärtförbud
Smärtmedicinering

Tankar
Känslor
Beteende
Hantering av smärta
Kommunikation
Exponering

Avslappning
Bäckenbottenavslappning
Manuell terapi

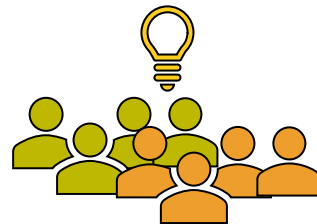
Treårigt projekt om utveckling och effekt av multimodal behandling av vulvodyni (Forte)

...fortsättning följer

Ida Flink
ida.flink@kau.se

Tack!

Sakkunniga SBU

Nina Bohm Starke, docent, överläkare, Danderyds sjukhus/KI

Birgitta Nordgren, med dr, fysioterapeut, Karolinska Institutet

Ida Flink, docent, psykolog, Örebro universitet

Inga Sjöberg, docent, gynekolog, distriktsläkare, Norrlands universitetssjukhus

Från SBU

Karin Wilbe Ramsay, Per Lytsy, Maria Ahlberg, Klas Moberg

Länk till rapporten: <https://www.sbu.se/326>

Länk till Socialstyrelsens riktlinjer: [Nationella riktlinjer för vård vid provocerad vulvodyni – Prioriteringsstöd till beslutsfattare och chefer samt stöd till personal 2022 \(socialstyrelsen.se\)](https://www.socialstyrelsen.se/riktlinjer/riktlinjer-for-vard-vid-provocerad-vulvodyni-prioriteringsstod-till-beslutsfattare-och-chefer-samt-stod-till-personal-2022)

Länk till Socialstyrelsens dokument med indikatorer för god vård: [Indikatorer för vård vid provocerad vulvodyni \(socialstyrelsen.se\)](https://www.socialstyrelsen.se/indikatorer-for-vard-vid-provocerad-vulvodyni)